

Prokofieva M. Yu. Pedagogical Principles of Technology Implementation of Differentiated Instruction in the Primary School

The usage of the term „technology” in education. Justified the use of the technological approach to training and education of primary school children. Characterized by differentiation of learning as an educational technology in elementary school.

Key words: differentiation of learning, teaching, technology, process approach, the technology of differentiated instruction.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК: 378. 015. 31 : 316. 36 - 055. 26

Ю. Г. Ткачова

ЧИННИКИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО МАТЕРИНСТВА В ЮНОМУ ВІЦІ

Протягом століть роль жінки та її становище у суспільстві завжди пов'язувались з материнством. Вивчення материнства на сучасному історичному етапі є однією з актуальних проблем як педагогіки, так і суміжних галузей наукового знання (психології, соціології, медицини), це обумовлюється цілою низкою причин, у тому числі й демографічною ситуацією яка склалася в Україні на зламі століть. Останнім часом вчені (І. В. Бестужев-Лада, А. І. Захаров, Н. Д. Нікандров, М. І. Буянов, Д. Попеное) приділяють особливу увагу процесу деградації сімейного життя, зниженню престижа материнства, зростанню внутрішньо-сімейного насильства. Вищеназвані процеси безпосередньо пов'язані із зниженням потреби у дітях, зменшенням народжуваності, насильством над дітьми у батьківській родині та прямою відмовою від призначеної природою ролі матері. Жінка на порозі материнства опиняється необізнаною щодо елементарних особливостей розвитку немовляти та основних функцій догляду за ним. Саме це висуває на перший план проблему педагогічної та моральної підготовки молоді, особливо дівчат, до адекватного материнства, до визнання та сприйняття місії матері, а також відповідальності за виховання дитини. Одним із засобів за допомогою якого в різних країнах намагаються вирішити означену проблему є виховання майбутніх матерів не тільки у батьківській родині, а й у системі державної освіти. Проте аналіз вищевикладених фактів свідчить про необхідність створення педагогічних умов формування готовності до материнства, що зумовлює актуальність та своєчасність написання даної статті.

Метою статті є визначення ролі чинників та педагогічних умов формування готовності до материнства в юному віці.

Формування готовності до материнства в юному віці – це проблема, яка на сьогодні є ще мало дослідженою як у вітчизняному, так і закордонному наукових просторах. Але завдяки особливій актуальності цієї проблеми, дослідження у цій сфері ведуться фахівцями різних напрямків.

Рядом дослідників (Ю. П. Прокопенко, І. П. Катковою, Л. Г. Камсюк, І. А. Альоновою, О. Н. Лебединською, Г. Г. Філіповою та ін.) розглядаються соціальні фактори, які впливають на материнство в юному віці. Багатьма науковцями серед яких Г. Г. Філіпова, Ю. П. Прокопенко, І. П. Каткова відмічається скорочення віку початку статевого дозрівання, прискорення темпів росту та фізичного розвитку. Але при цьому дівчина ще а ні психологічно, а ні соціально не є готовою до статевого життя. Сьогодні для молоді ранній початок статевого життя став доволі типовим явищем. Наслідки такого сексуального „старту” у доросле життя носять як біологічний (вагітність, пологи, аборт, венеричні захворювання), так і соціальний (зневіра, дисгармонія психосексуального розвитку, страх розголосу, опошлення та вульгаризація поглядів на статеve життя) характер.

Подібні наслідки не можуть не позначитися негативно на подальшому розвитку материнської сфери. Ранній початок статевого життя шкідливо впливає на зростаючий організм. Ю. П. Прокопенко наводить приклад обстеження американських повій, які займалися своїм ремеслом з 12 – 14 років. Проведене дослідження свідчить про те, що до 18 – 20 років стан внутрішніх органів відповідав 35 – 40 літньому віку жінки [3, с. 72].

Результати дослідження І. А. Альонової, свідчать про те, що у віці 15 – 19 років кожна третя дівчина вже має потребу у запобіганні небажаної вагітності, у той час як тільки 8% з опитаних дівчат перебувають у шлюбі. За даними О. Н. Лебединської та Є. В. Андрюшина з моменту початку статевого життя і до народження дитини кожна юна мати має 3 – 5 сексуальних партнерів; тільки 20% юних вагітних осуджують позашлюбні статеві стосунки, що сприяє розповсюдженню хвороб, які передаються статевим шляхом [4, с. 38].

Проблема неосвіченості у сфері планування репродуктивної поведінки підлітків та молоді набуває особливої значущості із-за зростаючої кількості вагітностей та пологів у віці до 20 років. Все більш актуальними ці процеси стають для України, де протягом останнього десятиліття показники вагітностей та пологів у віці до 20 років збільшилися вдвоє. Ризик неочікуваної вагітності є найбільш високим на початку статевого життя. Проблема небажаної вагітності у підлітковому віці, як правило, вирішується трьома шляхами. Шлях перший – штучне переривання вагітності, другий – народження та виховання небажаної дитини, шлях третій – відмова від дитини та залишення її на виховання держави. Усі означені шляхи вирішення проблеми, що склалася є

інфантицидальними щодо дитини, та психофізіологічно травмуючими для юної жінки. Подібна ситуація несе у собі ризик паталогічного розвитку материнства.

Соціально-психологічними причинами раннього початку статевого життя є: „втеча” дівчини від почуття самотності, втілення наївної мрії про кохання з першого погляду. Для багатьох з них статеві контакти пов'язані із потребою самовираження, із прагненням залучитися до „дорослого життя”. У певній кількості випадків причиною, яка підштовхує до ранніх статевих контактів стає психічний розлад, звичайна цікавість, а також провокування з боку однолітків. Важливе місце серед чинників, які впливають на ранні статеві контакти, посідає алкоголь та наркотики. У переважній більшості випадків, немовля, народжене у результаті подібного статевого акта, практично приречене на велику кількість соматичних захворювань та психофізіологічних вад.

Вагітність під час пубертатного періоду зумовлює брутальне порушення не тільки розвитку статевої та материнської поведінки, але й багатьох особистісних чинників. Навіть якщо небажана вагітність закінчується благополучно (батьки породіллі згодні взяти немовля та допомагати у його вихованні, або вагітна перебуває у шлюбі) спостерігається ускладнення у протіканні пологів, у розвитку емоційного контакту з немовлям, підвищена стурбованість, невпевненість в успішному виконанні ролі матері, орієнтація на необхідність допомоги батьків. Свої дії юні мами розглядають як допомогу більш досвідченим особам стосовно догляду за дитиною, що заважає розвитку материнської інтуїції, впевненості у власній компетенції щодо інтерпретації поведінки немовляти, та рефлексії власних почуттів.

Д. Піннесс та Г. Л. Бібринг вважають, що існує велика різниця між бажанням завагітніти і бажанням подарувати світові нову людину, ставши її матір'ю оскільки первинні хвилювання та конфлікти може несподівано розкрити досвід першої вагітності та материнства [8, с. 68].

За даними Є. Х. Агнаєвої, провідною діяльністю, яка визначає особливості формування образу майбутньої дитини в юної дівчини, є самоусвідомлення та самовизначення. Самовизначення юної дівчини як об'єкта материнської діяльності передбачає змістовне наповнення діяльності, а також вибір місця майбутнього материнства у системі життєвих орієнтацій [1, с. 94]. Відбувається формування образу майбутньої дитини як елемента образу світу, де його сутність визначається не стільки вмістом образу, скільки тим місцем та роллю, яку він виконує у ціннісному відображенні реальності. За межами уваги дослідників залишається педагогічні умови формування готовності до материнства, які за направленої педагогічної підготовки (тут ми маємо на увазі формування готовності до материнства в умисно створеному середовищі) являтимуться чинником формування готовності до материнства.

Материнство досить тісно пов'язується із соціальною ситуацією розвитку суспільства, воно є невідривним від історично виникаючих

культурних засобів формування особистості, частиною яких є освіта. Освіта як компонент культури, у цьому зв'язку набуває особливої значущості, тому що є основним механізмом розвитку гуманістичної сутності людини. Материнство це найвище втілення гуманістичної сутності людини, без якої неможливо виховати повноцінну, духовно багату та морально відповідальну людину.

Формування готовності до материнства у сфері освіти здійснюється як в процесі педагогічного впливу, так і в результаті сукупності умов соціальної дійсності, значною частиною яких виступає вищий навчальний заклад. Саме у вузівському просторі, стає можливим здійснення цілеспрямованого педагогічного впливу. Тому вищий навчальний заклад як багатофакторне та багатокритеріальне середовище дозволяє впливати на студента. Сучасна школа починає розуміти, що народження нової людини сьогодні виступає не тільки як біологічно-медична, маюча стихійний характер, але й як моральна проблема. Для виховання та первинної соціалізації дитини необхідними стають знання про природу людини, її можливості та потреби. В свою чергу, молодь все більш спрямовано приходить до висновку, що знання внутрішнього світу особистості, взаємин між людьми можуть допомогти у вирішенні певних життєвих проблем [2, с. 426].

Оскільки життєвий світ жінки неodrивно пов'язаний із материнством, в якому зливаються усі вищезазначені складові, але вже не як компоненти розвиваючого середовища, а як частини єдиного феномена, то формування моделі материнства, яка відповідатиме вимогам часу, та суспільства повинно здійснюватися саме у цьому напрямку. Успішність та результативність підготовки до адекватного материнства не можлива без реалізації низки педагогічних умов. Частина умов, які ми досліджуємо полягає у посиленні на концепції та підходи вітчизняної педагогіки до проблем взаємодії суб'єктів процесу освіти.

Особистість включається у процес освіти, як суб'єкт, як активний його учасник, відповідальний за результати цього процесу. Виходячи з цього ми орієнтуємося на якісно новий підхід до взаємодії суб'єктів процесу освіти. Сутність його полягає в тому, що в ході освітньої підготовки студенту, який навчається передаються не лише знання та технологічні прийоми, але й ставлення до нього, що є предметом взаємодії в освітньому процесі. Ця закономірність визначає сутність особистісного підходу. Особистісний підхід ґрунтується на ставленні до студента як явища унікального незалежно від його індивідуальних особливостей. Цей підхід спрямовується на те щоб, студент сам сприймав себе як унікальну особистість і бачив її у кожному з оточуючих.

Особистісний підхід – це і є персоналізація педагогічної взаємодії, яка потребує відмови від рольових масок, адекватного включення у цей процес особистісного досвіду (відчуттів, емоцій, дій та вчинків, що їм відповідають). Діалогічний підхід як провідний фактор особистісної

самореалізації студентів досконало обґрунтовано у працях І. Б. Котової, С. Л. Братченко, Т. Г. Григор'євої, фахівці підкреслюють, що діалогічна модель навчання повинна базуватися на спонтанності, аутентичності та активності учасників педагогічного процесу. Результатом діалогічної педагогічної технології стає не лише засвоєння конкретної дисципліни, готовність учасників приймати участь у всіх формах реального спілкування, але й розвиток здібностей до різних видів ідентифікацій, і як наслідок, формування мотивації на розуміння іншої особистості та діалог з нею. Слід зазначити, що засвоєння стиля взаємин, побудованих згідно з цим підходом, впливає не лише на культуру взаємовідносин педагога та студента, але й суттєво змінює стиль міжособистісного спілкування у буденності. Засвоєння нових знань та навичок повинно базуватися на варіюванні та свободі вибору, яка реалізується завдяки можливості самому обирати дисципліну, яка цікавить студента. Вибір дисципліни чи спецкурса надає студенту можливість відчувати свободу та самодетермінацію у навчанні. Саме свободу особистості, можливість обирати молодь вважає найбільш важливим досягнення сьогодення [10; 5; 7].

Спецкурси найбільшою мірою відповідають активному характеру навчання, особливо у вищій школі, оскільки стимулюють студентську молодь до самостійної учбової роботи, сприяючи більш ефективному придбанню наукових знань та накопиченню власного досвіду. Саме спецкурси сприяють здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання у вищому навчальному закладі, задовольняючи запити, інтереси, схильності та здібності студентів [9, с. 71]. Спецкурс може стати засобом реалізації програми вивчення проблем материнства у вищих навчальних закладах. Особливу роль відіграють факультативні курси та тренінги з підготовки до майбутнього материнства. При цьому можна використовувати форми та методи роботи, які передбачають активну участь студентів. Окрім традиційних, загально дидактичних методів у сучасній освіті все частіше використовуються інноваційні форми та методи. Узагальнюючи досвід певної кількості викладачів, Л. М. Панкова виділяє декілька типів занять: лекція, бесіда, диспут, консультація, рольові ігри, заняття-аналіз [6, с. 59]. Науково обґрунтована технологія навчання концентрується на діяльності студента, яка будується на основі накового аналізу, відборі тих якостей, знань, навичок та вмінь, які стануть йому в пригоді. Раніше ми вже зазначали, що формування готовності до материнства неможливо без усвідомлення та прийняття немовляти як цінності. Орієнтація на цінності є характерною рисою життя людини. Цінностне ставлення до дитини це результат розвитку материнства на усіх етапах онтогенеза.

Самовдосконалення та самопізнання, на наш погляд, це чинники без яких реалізація адекватного материнства є неможливою, тому що тільки духовно багата особистість, яка йде у ногу з часом може виховати людину нової формації. Таким чином, цінносне розуміння материнства та образа немовляти – це ядрне утворення у системі особистісних сенсів

жінки із сформованою готовністю до материнства. Через це можна припустити, що формування готовності до материнства у студенток вищих навчальних закладів буде ефективним, якщо основний акцент у викладацькій діяльності буде зроблено на розвиток саме цих цінностей.

Материнське ставлення не виникає само по собі після народження дитини, а проходить довгий шлях становлення та має тонкі механізми регуляції, свої сензитивні періоди та спонуки. Таким чином, до народження дитини дівчина повинна приходити з певної базою знань, установок, системою ставлень та якостей особистості, які у сукупності формують рівень її готовності до материнства. Вважається, що суспільними інститутами, в руслі яких традиційно формується материнство та готовність до нього, є соціальне середовище та родина, але деградація сімейних стосунків, як правило стає наслідком виникнення девіантного материнства. У зв'язку з цим освіта набуває особливої значущості, тому що може стати одним з основних механізмів розвитку готовності до материнства.

Виходячи з проаналізованого вище матеріалу, ми вважаємо необхідним виділення наступних педагогічних умов формування готовності до материнства в умовах вищої освіти, а саме:

- впровадження у вищих навчальних закладах спеціалізованих курсів, спрямованих на вивчення сутності та ролі материнства;

- включення до структури курсів, спрямованих на формування готовності до материнства, як теоретичного (когнітивного), так і практичного (тренінгового) компонентів;

- організація викладачем суб'єкт-суб'єктної взаємодії, основаної на принципах діалогізму, свободи та розвитку, спрямованої на персоналізацію суб'єктів, що передбачає наявність духовно насиченого вмісту спільних дій у системі „викладач-студент”;

- створення методичного супроводу щодо усвідомлення та сприйняття студентками власної унікальності та цінності як майбутньої матері;

- мотивування студенток на сприйняття немовляти як загальнолюдської цінності, визнання його унікальності та неповторності;

- розробки науково-методичного забезпечення освітньо-виховного процесу, засобів та технологій педагогічної підготовки молоді до материнства.

Таким чином, ми вважаємо необхідним впровадження у систему вищої освіти освітніх курсів з вивчення материнства, щоб вирішальним чином впливати на студентську молодь щодо формування готовності до материнства. Робота педагогів у цьому напрямку повинна охоплювати всі складники дидактичної системи, методи та засоби навчання і виховання. Це, в свою чергу, буде максимально сприяти становленню особистості у сучасному суспільстві, формуванню орієнтації на

материнство та немовля як загальнолюдську цінності, а також усвідомлення молодими жінками своєї унікальності як матері.

Список використаної літератури

- 1. Агнаева Е. Х.** Образ будущего ребенка у беременных женщин: Дис. канд. психолог, наук. / Е. Х. Агнаева. – Ростов-н/Д, 1999. – 165 с.
- 2. Асмолов А. Г.** Культурно-историческая психология и конструирование миров. / А. Г. Асмолов/ – М. : Изд-во „Институт практической психологии”, Воронеж: НПО „МОДЖ”, 1996. – 768 с.
- 3. Безрукова О. Н.** Влияние социально-психологических факторов на социальное здоровье беременных женщин : дисс. ... канд. психол. наук. / О. Н. Безрукова. – СПб., 1998. – 178 с.
- 4. Ворошнина О. Р.** Психологическая коррекция депривированного материнства. Дисс... канд. психол. наук. / О. Р. Ворошнина. – М., 1998. – 184 с.
- 5. Григорьева Т. Г.** Основы конструктивного общения. / Т. Г. Григорьева., Л. В. Линская., Т. П. Усольцева. // Методическое пособие для преподавателей.- Новосибирск: Изд-во Новосибирского ун-та. – М. : Совершенство, 1997. – 171 с.
- 6. Зритнева Е. И.** Формирование готовности старшеклассников к семейной жизни : дисс. ... канд. психол. наук / Е. И. Зритнева. – Ставрополь, – 2000. – 169 с.
- 7. Котова И. Б.** Идеи гуманизации образования в контексте отечественных теорий личности. / И. Б. Котова., Е. Н. Шиянов. – Ростов-н/Д : РИО АО „Цветная печать”, 1995. – 314 с.
- 8. Леус Т. В.** Материнство – опыт трех поколений. Психологическое сопровождение беременных женщин. / Т. В. Леус. – М. : Прогресс. – 2000. – 153 с.
- 9. Мулкина Е. А.** Образовательно-воспитательное значение спецкурсов и спецсеминаров в системе подготовки студентов университета / Е. А. Мулкина // Материалы 44-ой научной конференции. – Ставрополь : Изд-во СГУ, 1999. – С. 71.
- 10. Ратченко С.** Развитие у студентов направленности на диалогическое общение : автореф. дис. ... канд. психолог. наук / С. Ратченко. – Л., 1987. – С. 21.

Ткачова Ю. Г. Чинники та педагогічні умови формування готовності до материнства в юному віці

У статті розкрито сутність факторів та педагогічних умов формування готовності до материнства серед студентської молоді. Слід зазначити що важливим у поданій статті вважається впровадження у систему вищої освіти освітніх курсів з вивчення материнства, щоб вирішальним чином впливати на студентську молодь щодо формування готовності до материнства. Особливу увагу у статті приділено фактору формування орієнтації на материнство, та немовля як загальнолюдські цінності, а також фактору усвідомлення дівчиною своєї унікальності як матері.

Ключові слова: студентська молодь, материнство, девіантне материнство, репродуктивна поведінка, небажана вагітність, готовність до материнства, інноваційні форми та методи, цінносне ставлення, цінносна орієнтація.

Ткачева Ю. Г. Факторы и педагогические условия формирования готовности к материнству в юном возрасте

В статье раскрывается сущность факторов и педагогических условий формирования готовности к материнству среди студенческой молодежи. Следует отметить, что важным в данной статье считается введение в систему высшего образования образовательных курсов по изучению материнства, чтобы решительным образом оказывать влияние на студенческую молодежь относительно формирования готовности к материнству. Особое внимание в статье уделяется фактору формирования ориентации на материнство и ребенка как общечеловеческие ценности, а также осознания девушкой своей уникальной ценности как матери.

Ключевые слова: студенческая молодежь, материнство, девиантное материнство, репродуктивное поведение, нежеланная беременность, готовность к материнству, инновационные формы и методы, ценностное отношение, ценностная ориентация.

Tkacheva Yu. G. Factors and Pedagogical Conditions of Forming Readiness for the Maternity in the Young Age

The article deals with the essence of factors and pedagogical conditions aimed at forming readiness for the maternity among students. It should be noted that implementation of educational courses devoted to examination of maternity into the sphere of higher education is of vital importance, as it will in a drastic way make influence on students, concerning the matter of forming readiness for the maternity. Special attention in the article is paid to the factor of forming an orientation on the maternity and a baby as a universal value, and also to the factor of awareness by the girl her own unique value as a mother.

Key words: students, maternity, deviant maternity, reproductive behaviour, undesirable pregnancy, readiness for the maternity, innovative forms and methods, attitude based on value, value orientation.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37. 016:81'243:159. 923– 053.5

М. Ю. Трофименко

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ АНІМАЦІЇ ШКОЛЯРАМИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Складні цілі, які ставить перед собою Україна в процесі європейської інтеграції, підвищують роль вивчення мов. Сучасний розвиток суспільства вимагає подальшого вдосконалення системи підготовки майбутніх